

*К.С. Калинець, аспірант
Університету банківської справи
Національного банку України, м. Київ*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВОЇ БІРЖІ В УКРАЇНІ

Оцінка діяльності фондової біржі є важливим критерієм розвитку національної економіки будь-якої країни. Для дослідження ефективності біржової діяльності необхідно вивчити економічний зміст поняття “ефективність”. Даний термін походить від латинського effectus і означає дієвість, результат, продуктивність. Однак нині вітчизняна література не передбачає використання єдиної комплексної оцінки рівня ефективності фондової біржі. На нашу думку, дане поняття необхідно розглядати як економічну категорію, що відображає результативність усіх чинників функціонування ринку. Однак на сучасному етапі розвитку економіки України дана категорія розглядається як оцінка наявних результатів торгівлі, отриманих упродовж визначеного періоду часу без використання єдиної методики. Тому необхідно розробити загальнодержавну систему показників ефективності функціонування фондової біржі, яка дозволить здійснити комплексний аналіз діяльності вітчизняної фондової системи.

Для цього необхідно встановити загальновизнані числові результати її діяльності, що дозволять оцінити стан розвитку та відобразити зміни в динаміці біржового процесу. У світовій системі господарювання існують два взаємопов’язані показники ефективності біржової торгівлі:

- 1) комплексний показник ефективності біржової діяльності;
- 2) поточний показник ефективності діяльності фондової біржі.

Отже, основним критерієм комплексного показника ефективності біржової діяльності є капіталізація, що відображає сукупну курсову вартість цінних паперів, що залучені в обіг. Враховуючи різні підходи до характеристики даного поняття, капіталізацію можна визначити як:

- а) перетворення прибутку в капітал;
- б) процес утворення фіктивного капіталу, обчисленого на основі доходу, отриманого від володіння цінними паперами;
- в) відшкодування одноразових витрат, що відображають вкладення капіталу за рахунок нагромадження річного прибутку;
- г) добуток котирування звичайних акцій компанії на загальну їх кількість.

Основним критерієм поточної ефективності функціонування фондової біржі є біржові індекси. Вони використовуються для інтегральної оцінки стану фінансового ринку і відображають загальну тенденцію функціонування фондового ринку.

Біржовий індекс – це середній або середньозважений показник курсів цінних паперів, що відображає поточний стан та динаміку фондового ринку.

Біржові індекси є цифровими статистичними показниками, що виражають (зазвичай у відсотках) послідовні зміни певних явищ. Зміну значень індексів економісти трактують як показник сукупного попиту. Зростання чи падіння значення індексу на одному ринку часто впливає на стан попиту на іншому.

Методика розрахунку біржового індексу полягає у визначенні співвідношення середньої геометричної ціни акцій підприємств за поточний період та середньої геометричної ціни за базовий.

Таким чином, оцінка ефективності діяльності фондових бірж передбачає використання комплексного обґрунтування результатів їхнього функціонування протягом певного періоду часу. Для цього необхідно запровадити єдину систему ефективного функціонування біржі. Вона повинна враховувати умови економічного розвитку країни та водночас бути універсальною для всіх держав.

Калинець, К.С. Проблеми визначення показників ефективності функціонування фондової біржі в Україні [Текст] / К.С. Калинець // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доповідей XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (30 - 31 жовтня 2008 р.): у 2-х т. – Суми: УАБС НБУ, 2008. – Т. 2.– С. 49-50.